

A déli égbolt

európai szemmel

Az elmúlt évben a svájci Peter Altermatt hosszabb időt töltött Új-Zélandon, így alaposan megismerhette a déli égboltot. Rovatvezetőnk, Iskum József kérésére összefoglalta tapasztalatait.

"A déli égbolt egyszerűen csodálatos. A Tejút Új-Zélandról nézve sokkal fényesebb, mint Európából. Nem hiszem, hogy ez csupán a sziget rendkívül tiszta levegőjének köszönhető, a déli Tejút a valóságban is sokkal fényesebb az északinál. Elég, ha egy binokulárral kiállunk az ég alá és találomra elkezdünk vizsgálni. Az új-zélandiak jobban ismerik a Dél Keresztjét, mint az európaiak a Göncölt. A Dél Keresztje jóval fényesebb alakzat és valósággal "kiszúrja az ember szemét". Az Orion a déli féltekéről nézve a feje tetején áll". Új-zélandi nagybácsim szokta mondogatni, hogy azért áll fejtetőn, mert folyton részegekedik...

A Halley-üstökös gyönyörű volt odalentről. Sok-sok hajnalon észleltem, amint felkelt a Déli Sziget hegyei mögött. Március második felében volt a legszebb. Csillagszerű magja volt, ködös kómája, és meglehetősen hosszú csóvát eresztett, amelyet sohasem felejték el! Nem tudom megérteni, miért csak áprilisban jöttek az emberek Új-Zélandra Halley-t nézni! Az ok minden bizonnyal az üstökös földközelsége volt, ám addigra a nagyszerű csóva eltűnt. Még egy Concorde is hozott utasokat, akik kizárólag a Halley kedvéért jöttek, de ők is lemaradtak az igazi látványos-

ságról. Áprilisban egyedül a teljes holdfogyatkozás ideje alatt mutatott valamit az üstökös. Sohasem felejttem el a Hold vöröslő korongját és mindjárt mellette a Halley-t a Corvus-ban. Azon az éjszakan olyan tiszta volt az ég, amelyet csak a Svájci Alpokban láttam. Csak ha elhagyjuk Európát, akkor vesszük észre, milyen piszkos a levegője!

A tél folyamán (Európában akkor nyár volt) a Mars a zenitben látszott, éppen pályája legdélebbi szakaszán. Mulatságos volt megfigyelni meredek kelését-nyugvását.

Ugyancsak meglepődtem, mikor először pillantottam meg a Scorpius-t, illetve a Sagittarius-t. Nem hittem, hogy az utóbbi csillagkép valójában olyan nagy kiterjedésű, fényes alakzat. Európában csak a szennyezett horizont közelében észlelhetjük és nem látjuk teljes kiterjedésében. Európából a Canopus sem látszik. Ez a csillag majdnem olyan fényes, mint a Sirius és majdnem mindig a horizont felett tartózkodik. Így a Sirius soha nincs "egyedül".

Sokszor hallottam a "karosszék-amatőröktől", hogy a déli félgömbön a Nap nyugaton kel és keleten nyugszik. Ez persze nem igaz. A Nap ott is keleten kel és nyugaton nyugszik, mint nálunk. Az egyetlen, ám igen lényeges különbség az, hogy északon "delel". Ezt a körülményt azonban figyelmen kívül hagyták számos ma is álló régi ház építéskor... Mi, európaiak mondjuk, hogy a Sarkcsillag "fent" van, a déli pólus pedig "lent". Mit gondolnak, mit mondanak az új-zélandiak? A "fent" van "lent"? Nos, a bennszülöttek azt mondják, észak van "lent", míg a fehérek többnyire "fent"-et mondanak, pedig már a harmadik

(folytatás a 9. oldalon)